

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Henning Grove):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

11) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 38:

Forslag til folketingsbeslutning om en særlig indsats for at skaffe flere organdonorer.

Af Jan Kjøpke Christensen (FP) m. fl.
(Fremsat 29/10 96).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Fremskridtspartiet stiller her forslag om, at Folketinget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag, der skal sikre et mere intensivt arbejde for at skaffe nogle flere organdonorer i Danmark, herunder sikre, at tilsagn om donationer og organer bliver juridisk bindende, sådan at pårørende ikke kan sige nej; de kan altså ikke omstøde den enkelte borgers egen beslutning.

Desuden skal en borger, der bliver myndig, stilles over for et valg om at blive organdonor, ligesom borgere over myndighedsalderen også skal stilles over for et valg om at blive organdonor. Der skal derudover skabes en debat omkring organdonationer, og der skal gives mere information herom til borgerne.

Jeg synes, at det er et meget væsentligt, men også et meget vanskeligt emne, som Fremskridtspartiet tager op, for det stadig tilbagevendende spørgsmål er jo, hvordan vi skaffer nogle flere donorer, underforstået: Hvordan får

vi nogle flere mennesker til at tage stilling til det her væsentlige spørgsmål?

De spørgsmål, Fremskridtspartiet tager op i beslutningsforslaget, har vi debatteret før, og det er også spørgsmål, som jeg meget ofte selv har haft til vurdering; senest her i efteråret har jeg overvejet rimeligheden i, at pårørende kan sige nej til organdonation, selv om afdøde har sagt ja. Det er noget, som fra tid til anden vækker forundring specielt hos de personer, der har besluttet sig for at sige ja til organdonation, og som derfor tror, at det er sådan. Det vil jo uden tvivl være nemmere for den enkelte at forstå, hvis afdødes eget ønske bliver eneafgørende for, om man skal foretage en donation eller ej. De pårørende bliver derved fritaget for de vanskelige overvejelser, som, synes jeg, der er i forbindelse med en i forvejen vanskelig situation. En umiddelbar tanke ville da også være, at der måske kunne skaffes lidt flere organer med en sådan ændring af reglerne.

Det er imidlertid blevet oplyst over for mig, at det er så uhyre sjældent, at man må opgive organdonation fra personer, der er tilmeldt donorregisteret, på grund af de pårørendes modstand. Og vi kommer også til at stå tilbage med spørgsmålet om, hvordan en ufravigelig regel på det her område skal gennemtvinges, gennemføres, for der er jo ikke nogen, der ønsker, at det behandlende personale skal stå og hive i den ene ende af båren og de pårørende i den anden. Der er jo ikke nogen, der ønsker at få en sådan konfliktsituation på en hospitalsgang; dér prøver man at tale sig frem til en mindelig løsning, og derfor er det et utrolig vanskeligt spørgsmål at afgøre, hvis den situation opstår.

Endelig er der også det, at en ændret regel på området kun kommer til at berøre de personer, der allerede har taget stilling, for i alle andre tilfælde skal det jo fortsat være de pårørende, der bliver spurgt, og det er også dem, der skal tage stilling til, om der skal foregå en organdonation.

Så jeg er nået frem til, at en ændring dér ikke ville være til nytte, hvis det, vi gerne vil, er at skaffe nogle flere organer, fordi det er så uhyre sjældent, det sker, og fordi de situationer, som ville opstå på hospitalsgangen, ikke kan være ønskelig. Så det er altså min opfattelse, at det fortsat først og fremmest gælder om at få den enkelte til at tage stilling sammen med sine pårørende.

I november måned sidste år diskuterede vi, hvordan det kunne gøres lettere for den enkelte at give sin holdning til donation til kende. Det er

jo vigtigt, at folk ved det. Der forstår jeg Fremskridtspartiets forslag sådan, at man mener, at den enkelte skal have mulighed for at tilkendegive sin holdning på sygesikringsbeviset.

Sidste år snakkede vi netop om tilkendegivelse via sygesikringsbeviset, og dengang fandt vi frem til, at tilmelding via sygesikringsbeviset ikke ville betyde nogen lettelse for den enkeltes mulighed for nemt at tilmelde sig, for det er jo det, det drejer sig om. Med de nye sygesikringskort sker der kun en udskiftning ved bortkomst, flytning og lægeskift, og det betyder så, at der vil gå en rum tid, før alle sygesikringsbeviser er blevet udskiftet.

Et andet problem er, at der er dårlig plads på et sådant plastkort til at anføre alle valgmuligheder; i dag er der jo flere valgmuligheder på donorkortet. Hvis man vil have det med på sygesikringskortet, skulle det gøres elektronisk; men hvis registreringer sker på magnetstriben, så skal den enkelte jo henvende sig et sted, hvor sygesikringskortets oplysninger kan læses for eventuelt at få det rettet, for der ligger jo også det i det, at man måske ændrer opfattelse eller måske har glemt, hvad det egentlig var, man meldte sig til i sin tid, og det kan man jo ikke selv se på sådan en strimmel.

Resultatet af sidste års overvejelser blev derfor, at det, man skulle, var at gøre det lettere at få et donorkort, så man kunne tage stilling, og den konklusion er jeg fortsat enig i. Det blev også lettere at få folderen om organdonation i forbindelse med, at der blev indført mulighed for at rekvirere den via tryknaptelefonen.

Så er der to amter, Ringkøbing Amt og Frederiksborg Amt, som derudover har besluttet at husstandsomdele donorfolderen. Det er jo godt. Det er så aftalt med amterne, at der skal finde en evaluering sted, så vi kan se, om det gav noget, om der kom en større interesse, om man fik en større respons på det, og så kan vi se, om det er den form for distribution, vi skal have i de andre amter. Hvis det viser sig at være en succes, så gør vi det landsdækkende, og på den måde giver man alle myndige mulighed for på en nem måde at få tilkendegivet sin stillingtagen. Derudover blev der sendt, og der sendes stadig væk OBS-indslag, hvor man henviser til dette telefonnummer, som man kan rekvirere folderen på.

Så er der endelig transplantationsgruppen, som er nedsat af en lang række handicaporganisationer. De yder et utrolig godt stykke arbejde med information af befolkningen.

Ud over direkte information af befolkningen er det også vigtigt at sikre, at sygehusenes personale er i stand til på en god og naturlig måde at tage spørgsmålet om organdonation op med de efterladte, hvilket er utrolig vanskeligt. Derfor er der også en uddannelseside af det, for det er ikke noget, der er umiddelbart nemt at forvalte; det skal man lære.

Sundhedsstyrelsen har derfor på samtlige sygehuse påbegyndt et arbejde med dem, som vi nu kalder for nøglepersonerne, så også de kan fastholde personalets opmærksomhed om emnet og gøre dem mere trygge ved den svære situation, for det er vigtigt, at de pårørende kommer til at stå over for et personale, som på en professionel, god og tillidsvækkende måde kan informere om spørgsmålet.

Så jeg synes, der er mange aktiviteter i gang med henblik på at informere befolkningen om organdonation og også med henblik på at få dem til at tage stilling, hvilket kan illustreres ved, at vi årligt bruger 1,5 mio. kr. til oplysningsindsatsen over for befolkningen, og det er et beløb, som jeg forventer videreført i 1997.

Så jeg mener ikke, at der er behov for lovændringer med henblik på at sikre et mere intensiveret arbejde for at skaffe flere organdonorer. Denne mening har jeg bl.a. som følge af, at jeg som før nævnt ikke finder, at problemet med, at pårørende siger nej til organdonation, hvor den afdøde har sagt ja, er så stort i antal, at det begrunder en ændring af reglerne. Jeg har også nævnt de problemer, der ville være i forbindelse med det.

Oplysning og information kræver jo ikke lovgivning og finder fortsat sted, ligesom der også arbejdes med forbedringer af det oplysningsmateriale, som vi sender ud. Det gør vi løbende.

Så på den baggrund må jeg nok sige, jeg ikke mener, der er brug for Fremskridtspartiets forslag. Men jeg vil da gerne pointere, at jeg ligesom Fremskridtspartiet mener, at det er vigtigt at få befolkningen til at tage stilling til spørgsmålet om organdonation.

Holger Graversen (S):

Som ministeren har nævnt, går Fremskridtspartiets forslag bl.a. ud på at gøre folks tilsagn via donorregistret juridisk bindende; det vil sige, at de pårørende ikke under nogen omstændigheder kan ændre afdødes tilsagn.

Socialdemokratiet er enig i, at vi har et problem med mangel på organdonorer. Vi er også enige i, at pårørende ikke bør ændre på en

afdøds tilsagn. Vi mener derimod ikke, at Fremskridtspartiets forslag løser problemet. Efter de indberetninger, der sker til Sundhedsstyrelsen fra hospitalerne, ved vi, at der stort set ikke er pårørende, der ændrer på afdødes tilsagn via registret.

Problemet er desværre, at alt for få giver tilsagn gennem donorregistret. Dernæst er det et problem, at pårørende ikke i tilstrækkeligt omfang vil give samtykke i de tilfælde, hvor afdøde ikke selv har givet tilsagn gennem registret, men dette omhandler Fremskridtspartiets forslag jo ikke.

Vi kan så alle sammen glæde os over, at den procentvise andel af pårørende, der ikke vil give dette samtykke, tilsyneladende er faldende. Dette tager vi som bevis for, at den omfattende oplysningsindsats gennem donorfolder, OBS, tv-udsendelser m.v. har givet resultat.

Her er vi også enige med Fremskridtspartiet i, at denne oplysning løbende kan forbedres, og det er faktisk det, der sker. Jeg mener også, man har ret i, at de unge skal påvirkes meget mere. Der har tidligere været talt om f.eks. at udlevere denne folder til de unge, der tager kørekort, og jeg kunne måske her spørge ministeren, om det var en overvejelse værd.

Kim Mouritsen (V):

Som udgangspunkt vil jeg sige, at det overordnede formål med beslutningsforslaget er meget forståeligt, da vi jo mangler organondonorer i Danmark. Det er nødvendigt, at vi konstant diskuterer problemet og vurderer nye ideer, der kan afhjælpe den situation, som vi står i.

Problemet med de manglende organer skyldes primært, at vi i Danmark kun har ca. 300 personer, som årlig erklæres for hjernedøde. Hertil kommer, at en stor del af disse personer er uegnede eller decideret registrerede nejsigere. Endelig har en stor del ikke taget stilling til problemet. Dette overlader så beslutningen til de pårørende, som ofte vælger at lade de afdøde få fred og derfor modsætter sig transplantation.

Såfremt der skal skaffes flere organondonorer, er det nødvendigt, at flere tager stilling til spørgsmålet. Vi skal informere befolkningen bedre, end tilfældet er i dag. Dette kunne f.eks. gøres gennem en bred oplysningskampagne, der har til formål at konfrontere befolkningen med spørgsmålet om organodonation på en saglig måde, hvor både elementer for og imod bliver gjort klare, en kampagne, der vigtigst af alt giver befolkningen mulighed for at tage stilling.

En vigtig del af en sådan kampagne kunne være at fremsende informationsmateriale til alle myndige personer, så alle over myndighedsalderen bliver konfronteret med spørgsmålet, således at den første hurdle – det i det hele taget at finde ud af, hvordan man lader sig registrere, hvad enten det er som ja- eller nejsiger – bliver fjernet.

I vores naboland Sverige har man tilsyneladende haft gode resultater med en lignende kampagne, så jeg kunne da godt tænke mig, at vi her i Danmark kunne få lavet noget lignende, så vi kan se resultatet af det herhjemme.

Jeg kan imidlertid ikke umiddelbart støtte ideen om, at vi nu med dette beslutningsforslag skal tvinge ministeren til at udfærdige et lovforslag, som skal garantere en jævnlig tilbagevendende kampagne rettet mod landets myndige personer, f.eks. hvert femte år. Det er i orden at lave en bred og intensiv oplysningskampagne, men jeg synes nu, vi skal se resultatet, før vi tager stilling til eventuelle gentagelser.

Jeg kunne forstå på ministeren, at det også er det, man agter at gøre efterfølgende i forbindelse med den husstandsomdeling, der har fundet sted i to amter, og jeg vil se forventningsfuldt efter resultatet af en sådan evaluering.

Den anden del af beslutningsforslaget drejer sig om at gøre et tilsagn om donation juridisk bindende, således at pårørende ikke kan omstøde den enkelte borgers beslutning, hvor der skrevet et livstestamente.

Som udgangspunkt må det altid være sådan, at den afdødes ønske skal respekteres. Såfremt den afdøde har meldt sig som organodonor, må udgangspunktet naturligvis være, at lægerne og de pårørende skal respektere dette ønske. Det gør sig faktisk også gældende, som loven er i dag. De pårørende har jo ikke en ret til decideret at stoppe en transplantation. Det er lægerne, der har muligheden for at undlade transplantation under hensyntagen til de pårørende eller til modtageren af organet. Dette er ikke ensbetydende med, at pårørende har ret til at forhindre transplantation, når den afdøde har udfærdiget et livstestamente.

En beslutning om at fratage lægerne mulighed for i specielle tilfælde at tage hensyn til de pårørende rejser så mange dels faglige, dels etisk-moralske spørgsmål, at jeg ikke uden videre vil bakke op om forslaget, men det er alt sammen spørgsmål, som vi kan komme tilbage til under udvalgsarbejdet.

Et af spørgsmålene er naturligvis, om det, at lægerne bliver frataget muligheden for at tage hensyn til de pårørende, i det hele taget vil have nogen virkning eller i realiteten er et teoretisk problem. Ministeren har været lidt inde på det. Ministeren brugte udtrykket, at det kun sker i uhyre sjældne tilfælde, at pårørende sætter sig imod det, og derfor kunne jeg godt tænke mig at slutte af med at spørge, om ministeren kan præcisere lidt mere, hvor ofte det egentlig sker.

Henriette Kjær (KF):

Vi vil gerne være med til at gøre en indsats for, at flere melder sig som organdonorer. Det er jo bemærkelsesværdigt, at hver gang medierne beskæftiger sig med mangelen på organer, stiger antallet af personer, der melder sig som donorer, mærkbart, og der er på den baggrund klart behov for mere omtale og flere informationskampagner. Det er sørgeligt, at vi ikke er i stand til at skaffe organer nok, når man faktisk har mulighed for at redde folks liv ved at indsætte et nyt organ, så derfor må indsatsen øges.

I Det Konservative Folkeparti mener vi også, det ville være en god idé, hvis man på en eller anden måde kunne sende materiale ud til unge mennesker, når de bliver myndige. Hvis der alligevel skal en kuvert af sted fra det offentlige, bør det være muligt at sende et brev med om, at der er brug for organer, og at man kan melde sig som donor.

Fremskridtspartiet vil med dette beslutningsforslag pålægge regeringen at fremsætte et lovforslag, der skal sikre, at tilsagn om donation af organer bliver juridisk bindende, så pårørende ikke kan omstøde den pågældendes beslutning. Jeg har forståelse for synspunktet. Det bør være således, at når man som levende og tænkende menneske har gjort op med sig selv, at man vil donere sine organer, skal denne beslutning respekteres.

Men når der i bemærkningerne til loven om hjernedødkriteriet står noget om, at man skal tage hensyn til de pårørende, må jeg sige, at det kan der altså også findes argumenter for. Det er jo kun i ganske få tilfælde, de pårørende kan finde på at modsætte sig den hjernedødes ønske. Det vil derfor ikke løse det problem, at vi har for få organer, for det er jo kun i meget få tilfælde, man ikke har fulgt de pårørendes ønske om ikke at udtage et organ.

Jeg må også sige, at det må være ualmindelig svært at se sin hjernedøde søn eller datter ligge varm og trække vejret og næsten ligne en, der

bare sover; det må være ualmindelig svært at sige til lægerne: Værsgo at gå i gang! Det kan godt være, vi som rationelt tænkende mennesker sagtens kan sige, at man skal respektere den hjernedødes ønske om at være donor, men vi må også respektere, at det er svært for den pårørende.

Da problemet er så lille, som det faktisk er, er vi ikke parate til at lave loven om hjernedødkriteriet og dens bemærkninger om. Vi mener også, det er lige lovlig vidtgående, at alle myndige borgere skal stilles over for et valg om at blive organdonor. Kort sagt: Vi har nok de samme mål som Fremskridtspartiet i denne sag, men midlerne til at nå dem er ikke de samme, så vi afviser forslaget.

Jørn Jespersen (SF):

I SF kan vi ikke støtte Fremskridtspartiets beslutningsforslag, selv om vi har en del forståelse for sigtet med forslaget.

Vi er enige i, at der er en stor gruppe mennesker, som har et helt berettiget ønske om, at flere ville melde sig som organdonorer, nemlig de meget syge, hvis eneste chance er, at der bliver mulighed for at få en organtransplantation. På den anden side er der en lang række etiske overvejelser om, hvor store krav vi skal stille til befolkningen med hensyn til at tage stilling til de spørgsmål, og derfor er vores konklusion på det dilemma, forslaget bringer os alle sammen i, at oplysning til befolkningen skal være metoden til at skaffe flere organdonorer.

Jeg kan oplyse, at man i Frederiksborg Amt i forbindelse med en offentlig diskussion af sundhedsplanen har haft ganske god succes med at skaffe flere organdonorer, netop fordi man her fik diskussionen i den rette sammenhæng, nemlig den overordnede prioritering i sundhedsvæsenet. Det har også noget at gøre med en diskussion om, hvilket sundhedsvæsen vi ønsker at have i fremtiden, og hvilke behandlingsformer vi skal satse på. Samtidig indgår spørgsmålet om, hvad forskellige tiltag kræver af borgerne, både økonomisk og menneskeligt.

Fremskridtspartiets forslag om, at et tilsagn om organdonation skal være juridisk bindende, så de pårørende ikke længere har noget at skulle have sagt, synes vi ikke er særlig etisk forsvarligt. Vi har faktisk stor forståelse for, at pårørende i en given situation kan have nogle ret stærke ønsker, som skal kunne indvirke på beslutningen, selv om den afdøde har tilmeldt sig.

Alt i alt må vi sige: Vi har forståelse for forslagens intentioner, og vi vil gerne være med til øget oplysning, som kan føre til, at flere tager stilling og melder sig som organdonorer. Men vi er ikke enige i de midler, Fremskridtspartiet lægger op til.

Jan Kørpe Christensen (FP):

De seneste år har vi været i den kedelige situation, at der har været en alvorlig mangel på organdonorer, og vi må se i øjnene, at mangelen på organer desværre er stigende.

Der er fremkommet adskillige argumenter for, at der skal gøres en særlig indsats for at hjælpe de borgere, hvis liv helt eller delvis afhænger af, at der kommer flere organdonorer. Tal fra Europarådets særlige ekspertkomité inden for transplantation viser også, at danskerne er blandt de mest påholdende i den vestlige verden, når det drejer sig om at afgive organer. I undersøgelsen fra 1996 ligger Danmark som nr. 14 blandt de 17 vestlige lande, opførelsen dækker.

Fremskridtspartiet opfordrer regeringen til at tage initiativ til at igangsætte en større debat og dermed skabe grundlag for, at flere og flere borgere får mulighed for at tage stilling til dette svære spørgsmål om at være organdonor.

Det er et meget nødvendigt spørgsmål, Fremskridtspartiet har bragt på banen i dag, og det vil nok af mange anses som et uoverskueligt problem at tage stilling til et så personligt og moralsk forpligtende spørgsmål, hvilket kun er naturligt. Men som situationen er i dag, må og skal der skaffes flere organdonorer, hvis vi skal have mulighed for at forbedre de syges livskvalitet og redde flere liv.

Fremskridtspartiet er af den opfattelse, at det er vigtigt, at den enkelte tager stilling, før den pågældende bliver konfronteret med spørgsmålet om donation af organer, altså mens der er fred og ro til eftertanke, og ikke først, når ulykken rammer en af ens nære. Organdonorer oplyser selv, at det skaber afklarede forhold, når man har taget stilling hertil. Det er imidlertid ikke hensigtsmæssigt, at borgerne først tager stilling, når de står i en svær følelsesmæssig situation. Kun 7 pct. af befolkningen har ladet sig registrere i donorregisteret, men 48 pct. af befolkningen har taget stilling, og 27 pct. har planer om at blive registreret. Regeringen skulle have haft dette for øje for lang tid siden. Regeringen har måske mere eller mindre sovet i timen, så lad os nu få sat gang i denne søgen efter flere donorer.

Antallet af personer, der har gjort sig deres stilling klar, er stigende i takt med med uddannelsesniveaue, og det viser, at der skal mere oplysning til og mere initiativ. De initiativer, regeringen har taget med f.eks. tekst-tv, trykknapsystem og informationsfoldere, er ikke nok. Vi ved fra undersøgelser, at danskerne gerne vil hjælpe, men tilbudet skal bare være nemmere for borgerne at gå til. Populært sagt: Tingene skal serveres på et sølvfad for borgerne. Der skal dannes et bedre grundlag for en åben og sober debat om dette svære personlige, etiske og moralske spørgsmål, og oplysningsindsatsen skal endvidere i høj grad kombineres med oplysning om den forbedrede livskvalitet, transplanterede opnår.

Jeg vil gerne uddybe, hvad Fremskridtspartiet mener med, at tilsagn om donation af organer skal være juridisk bindende, så pårørende ikke kan omstøde beslutningen, og det vil jeg komme ind på i mine afsluttende bemærkninger.

Bruno Jerup (EL):

Jeg vil gerne sige, at jeg som udgangspunkt er positiv over for Fremskridtspartiets forslag. Det er efter min opfattelse en moderat udgave af nogle af de indlæg, der har været i debatten om problemer med at skaffe tilstrækkeligt med organdonorer.

Jeg vil også godt understrege – og det er meget vigtigt for Enhedslisten – at spørgsmålet om behovet for organer ikke bør ses løserevet fra vores sundhedspolitiske prioriteringer i det hele taget. Hvad kan vi gøre med hensyn til forebyggende indsats for at forhindre, at der bliver behov for disse organer, lunger, nyrer osv.? Her kan vi måske med ganske få midler komme ganske langt frem for at stå med problemet med at skaffe tilstrækkeligt med organer og operere og skifte organer ud.

Men når det er sagt, er der naturligvis et konkret problem, som også skal løses. Det er vigtigt, at vi holder fast i – det synes vi i hvert fald – at hospitalerne ikke skal udvikle sig til rene organomfordelingscentraler, og at man øger informationen til befolkningen og fastholder det frivillige valg.

Derefter til de enkelte punkter i beslutningsforslaget. Det første punkt om det juridisk bindende tilsagn over for de pårørende er jeg til en vis grad enig i. Men det må vel betyde, at denne juridiske binding kun kan gælde for personer, som er over 18 år. Det tror jeg er nødvendigt at fastholde. Jeg tror også, at den juridiske binding

i praksis kan være en støtte for de efterladte, fordi man ikke lægger dette store problem over på deres skuldre i en situation, hvor det er meget svært at skulle tage stilling.

Men når det er sagt, er det – som ministeren også var inde på – muligt, at det overhovedet ikke er her, kernen er, altså at problemet ikke er, hvorvidt pårørende omstøder en masse testamenter. Det kan godt være, det er et marginalt problem i forhold til det, hr. Jan Kjøpke Christensen selv var inde på, nemlig at det kun er en meget, meget lille del af dem, der har taget positiv stilling til organ donorspørgsmålet, som er registrerede. Det er den anden side af sagen, og den synes jeg man måske skulle prøve at sætte fokus på.

Så er der nogle forslag om, at borgerne skal stilles over for et valg, og jeg er sådan set enig i den problemstilling. Det kan jo gøres på forskellig måde, men jeg lægger vægt på, at det bliver noget i stil med det, Fremskridtspartiet har skrevet i bemærkningerne. Man skal selvfølgelig kunne sige både ja, nej og ved ikke, det skal være et reelt frit valg, og der skal være mulighed for, at man til enhver tid kan ændre indstilling.

I den sammenhæng er det også vigtigt at bemærke, at vi finder det fuldstændig uacceptabelt, hvis det bliver sådan, at man sammenkæder spørgsmålene om at ville modtage og give organer. Det mener vi ikke kan lade sig gøre i praksis. Hvis det er sådan, at man holder fast ved frivilligheden, hvordan vil man så f.eks. sikre, at en person, der har givet tilsagn, efter at vedkommende har fået et organ, ændrer sin indstilling, eller at en person, som skal have et organ, ændrer indstilling? Det vil man aldrig kunne gøre i praksis, og derfor vil den sammenkædning bare føre til en masse problemer og en masse uløste ting og en moraliserende diskussion, som i praksis er uhåndterlig. Vi vil fastholde det overordnede princip om frivillighed. Man skal have mulighed for at ændre sit valg.

Med hensyn til det sidste punkt om at skabe mere debat og mere information til borgerne, er jeg helt enig. Men det er vigtigt for mig i den sammenhæng at understrege, at information ikke skal udvikle sig til en ren statslig propagandamaskine for at få folk til at stå i kø og aflevere organer. Det mener vi er usmageligt, det er min holdning til tingene.

Jeg er nødt til at fastholde, at det formodentlig altid vil være sådan, at man kan komme til at dø på grund af mangel på organer, og det er

muligt, at vi ikke vil være i stand til at løse det problem optimalt nogen sinde. Men Fremskridtspartiets forslag er i det væsentlige, som det fremgår af de bemærkninger, jeg er kommet med her, et forslag, som vi kan støtte.

Poul Nødgaard (DF):

Jeg ved næsten ikke, hvad jeg skal sige om forslaget, for egentlig har vi i Dansk Folkeparti sympati for det; men på den anden side har jeg også spekuleret på, at vi her er inde på et utroligt ømt emne, og her synes jeg, det må være sundhedsministeren med den kompetence, hun har, og det store ministerium, hun har bag sig, som må gøre en indsats – og det gøres der sikkert allerede på forskellig vis – for at få flere organ-donorer i dette land.

Det er rigtigt, at der mangler organer; men når det er sagt, er spørgsmålet, hvordan man skal få flere til at være organ-donorer. Der er mange måder at gøre det på, og en af dem kunne være at vedtage forslaget her og efterfølgende fremsætte nogle lovforslag. Jeg mener ganske vist ikke, det er det, der er brug for, men det er meget godt og sundt, at vi får en debat her i Folketinget om tingene. Det er bestemt ganske udmærket.

Når det er sagt, skal jeg nævne, at vi har talt så meget om at decentralisere osv. Det kunne jeg godt tænke mig at ministeren måske også kunne komme lidt ind på. Jeg går ud fra, at det kunne ske gennem amterne, der har store sundhedskapaciteter til rådighed, måske gennem de praktiserende læger. Nu skal de selvfølgelig ikke lægge pres på folk, men altså en læge med en god pædagogisk indsigt kunne måske godt på forskellig vis i sit daglige virke som læge komme ind på det. Han taler jo også ved forskellige lejligheder både her og der og er med i det lokale liv. Jeg mener, det er den vej, vi skal gå.

Dermed vil jeg sætte et ord over det hele: Det er noget med frivillighed. Det skal i hvert fald ikke være noget, der på nogen som helst måde tvinger folk ud i noget som helst.

Jeg synes, at forslaget her, som jeg sagde før, kan være nyttigt, men jeg ville i hvert fald være meget, meget betænkelig, hvis ikke alt kommer til at foregå i stor frivillighed. Og det dér med eventuelt at udsende det med sygesikringsbeviset, med ja og nej og ved ikke osv., som foreslået i det foreliggende forslag – det er muligt, at der er noget i det.

Men når det er sagt, tror jeg nok, at der vil være andre gode muligheder for at få nogen til

at melde sig. Og de nogen er selvfølgelig et stort antal, for det er rigtigt, som der også står i forslaget, at vi mangler organdonorer i landet.

Vi vil følge arbejdet videre, men ligefrem at sige, at vi synes, det er en god idé at gennemføre alle de pinde, der står i lovforslaget, ville jeg være betænkelig ved. De pinde, som vi kan støtte, kræver ikke nogen lovgivning, for dem har et lands sundhedsminister til enhver tid mulighed for at udføre i praksis.

Det er et udmærket forslag, og vi vil heller ikke afvise det på nogen måde, men vi vil alligevel ikke umiddelbart tilslutte os det i den form, det her foreligger i.

Jan Kørpe Christensen (FP):

Vi må gå ud fra, at registreringer er sket efter nøje overvejelser, hvis man går så vidt fra den enkeltes side, og det skal efter Fremskridtspartiets mening accepteres.

Samfundet accepterer i vid udstrækning en myndig persons ret til i levende live at bestemme over fordelingen af sine ejendele i tilfælde af død. Hvis en afdød har borttestamenteret sine materielle besiddelser, kan de pårørende ikke sidde og dele efter forgodtbefindende. Her er testamentet naturligvis juridisk bindende.

Når en person borttestamenterer sine organer, bør de også anses som en personlig ejendel, der ønskes videregivet til andre. Registreringen som organonor bør derfor være juridisk bindende. Det skal dog naturligvis være således, at man på ethvert tidspunkt kan ændre sin beslutning og få slettet éns accept i donorregisteret.

Vi bliver nødt til at erkende, at det også drejer sig om økonomi. Mangel på nyrer koster millioner af kroner. Nyresygdomme er årsag til ventelister og budgetoverskridelser. Den store mangel på nyrer til transplantation koster sygehuse- ne over 100 mio. kr. alene i dialysebehandlingen af de ventende patienter. I dag er der 350 personer, der venter på en nyre.

Herlev Sygehus siger, at udgifterne til dialysepatienterne er en medvirkende årsag til deres millionoverskridelse af budgettet. På Odense Universitetshospital ser det ud på samme måde. Patienterne hober sig op på ventelisterne. Priserne på en transplantation svarer til udgiften til et års dialyse. Men vi er oppe imod mangelen på nyrer.

Der er også mangel på donorer af andre livsvigtige organer som hjerte, lunger og lever. Det viser den seneste opgørelse fra Sundhedsstyrelsen. Derfor vil Fremskridtspartiet igen og igen

opfordre ministeren til hurtigst muligt at gøre noget ved dette problem.

21 mennesker venter på et nyt hjerte, 4 venter på både hjerte og lunger, 48 venter på lunge- transplantation, og 13 venter på en ny lever. Og hvad kan vi rent faktisk gøre?

Der skal tages nogle konkrete initiativer. Bør- gerne skal præsenteres for et valg, første gang når de fylder 18, som forslaget indebærer, herefter f.eks. hvert 5. år. Det bør ske i forbindelse med udstedelse af sygesikringskort, eventuelt kørekort, pas, jagttegn osv., men vi skal gøre det at blive organonor til en naturlig del af livet.

Der vil naturligvis også være en mulighed for at indlægge ikkesynlige donoroplysninger på et eventuelt fremtidigt borgerkort. Det er dog vigtigt, at der handles hurtigt. Derfor har vi fra Fremskridtspartiets side foreslået, at tilkendegivelsen eventuelt foregår via sygesikringsbeviset.

Men det er jo ikke noget, der skal tages 100 pct., som det ligger her. Det drejer sig om et beslutningsforslag, og derfor vil vi da meget, meget gerne indrette beslutningsforslaget efter de bemærkninger, der har været i dag, således at der kan skabes flertal for det her i Tinget, eventuelt afsluttende med en beretning – hvad ved jeg.

Jeg vil gerne takke for de positive meldinger, der faktisk generelt har været i hele salen omkring forslaget, intentionerne osv. Det synes vi naturligvis kun kan tages som udtryk for, at det her er noget, som ikke, kan vi sige, er decideret politisk. Det er noget, der er meget, meget etisk, det, vi diskuterer i dag, og derfor tror jeg da også, at et sådant forslag måske til dels vil splitte partierne, når vi kommer til den endelige afstemning om forslaget.

Det er helt naturligt. Dette er ikke noget, hvorom man hundrede procent kan sige, at det er rigtigt, eller at det er forkert. Derfor tror jeg, man ligesom må vægte: Hvad føler man er mest korrekt, og hvad mener man er til den anden side?

Derfor synes jeg, at denne behandling af forslaget har været positiv, og det vil jeg endnu en gang takke for. Jeg tror, at med de bemærkninger, der er kommet fra f.eks. SF, om, at der er forståelse for sigtet, for intentionerne i forslaget, og også fra Det Konservative Folkeparti om, at det er en god idé sammen med offentlige papirer altid at udsende oplysninger med hensyn til at blive donor.

Det har Fremskridtspartiet jo arbejdet for i mange, mange år, netop det, at når man allige-

vel sender offentlige papirer ud til borgerne, jamen hvad gør det så, om der ligger sådan en blanket, hvorpå man kan melde sig som organ-donor? Jeg har i hvert fald i den tid, jeg har sid-det i Folketinget, i de 7 år, været udsat for adskillige gange, at personer henvender sig og spørger: Hvordan bliver vi organdonorer? Vi ønsker faktisk at være det.

Men det dér med, hvordan man bliver det, er åbenbart noget, der, som jeg sagde tidligere, skal serveres på et sølvfad. Hvis man gør det, tror jeg, der vil komme mange, mange flere. Det, jeg ligesom appellerer om, er, at man også fra ministerens side prøver at tænke meget, meget grundigt over, at vi kan ikke pumpe nok ud om, hvor vigtigt det er at blive organdonor eller i hvert fald tage stilling hertil.

Vi skal, som forslaget jo også understreger, ikke tvinge folk til at blive organdonorer, afgive sine organer, men vi skal bare derhen, at folk tager stilling til det. Det giver så anledning til nogle overvejelser for den enkelte. Det kan så falde positivt ud, det kan også falde ud til den anden side, men det må vi så acceptere, også at svaret kan blive »ved ikke«. Det er helt ærligt og konkret. Men bare det, at man har muligheden for det, og at man tager sig sammen og tager det skridt at krydse af, tror jeg vil gøre, at der vil komme mange, mange flere.

Så vil jeg godt sige med hensyn til donorplejen, som ministeren også var inde på, at det er professionelt, det, personalet på sygehuse udfører med hensyn til donorplejen. Der er Fremskridtspartiet hundrede procent enige, og vi har også støttet de intentioner, der har været om netop at få et korps, der er professionelt med hensyn til donorplejen. En hvilken som helst, der er ansat på et sygehus, kan ikke bare gå ind og gøre det professionelt. Det ved vi af erfaring. Det er noget, der er meget følelsesladet, det her, og derfor skal det gøres på den helt rigtige måde. Så vi støtter naturligvis de tiltag, der kommer der, eventuelt også at der afsættes flere økonomiske midler til netop at få et personale, der kan informere familien på den helt, helt rig-tige måde.

Så jeg vil nøjes med at sige nu her, at vi er ret positive over for alle de pæne bemærkninger, der har været om forslaget. Derfor tror vi også på, at vi alle kan blive enige om, at der skal gøres en ekstra indsats. Hvordan den så præcist skal udmøntes, må vi prøve at finde ud af under udvalgsbehandlingen, om der skal ske nogle justeringer, og det er jeg overbevist om at der

skal. Der er nogle ting, der skal ændres; det er vi selvfølgelig villige til fra Fremskridtspartiets side.

(Kort bemærkning).

Holger Graversen (S):

Jeg har ikke tænkt mig at trække debatten yderligere ud. Vi er vel alle sammen positive over for at få løst det problem her så godt som muligt.

Men jeg synes nok, at hr. Jan Køpke Christensen måske forsimples problemstillingen lidt. Der er nemlig et andet problem i det, som vi jo i og for sig ikke kan gøre noget ved. Tværtimod, er jeg lige ved at sige. Det er antallet af hjernedøde om året, og der har jeg nogle oplysninger fra Sundhedsministeriet fra marts måned, som fortæller os, at i 1992 f.eks. var der 193 egnede hjernedøde, egnede donorer; i 1995 var antallet faldet til 111. Der var i 1992 i 118 tilfælde pårørende, der afslog, og i 1995 48. Det vil sige, at afslagsprocenten helt oplagt er faldende, og det viser altså, at oplysningsindsatsen er god.

Men altså problemstillingen, at vi har for få hjernedøde, er jo ikke noget, vi ønsker at gøre noget ved, hvis vi kan sige det på den måde. Tværtimod prøver vi på ved færdselsmæssige sikkerhedskampanjer osv. at mindske dette antal. Så vi har et problem her. Uanset hvor meget hr. Jan Køpke Christensen taler, så har vi et problem her, vi i og for sig ikke rigtig kan gøre noget ved.

(Kort bemærkning).

Jan Køpke Christensen (FP):

Det skulle jo sådan set være unødvendigt at kommentere dette her; jeg forstår slet ikke, at man kommer på banen med det. Vi ved jo godt, at naturligvis er der ingen, der ønsker flere hjernedøde. Det tror jeg da alle er enige om, og derfor forstår jeg ikke rigtig bemærkningen.

Man kan sige, at den udvikling har så været positiv, som det også kom frem her fra hr. Holger Graversen, og det må vi da være tilfredse med.

Men vi er da i bund og grund alle sammen, kan jeg se, også indstillet på, uanset hvordan og hvorledes statistikken er, at vi intensiverer det, det drejer sig om, nemlig at få flere til at melde sig som organdonorer. Det aspekt er vi da enige i, og derfor kunne vi gøre lidt mere ved det, tror jeg, end det er tilfældet i dag.

(Kort bemærkning).

Bruno Jerup (EL):

Jamen det er heller ikke, fordi jeg vil trække det i langdrag. Men jeg tror, at Fremskridtspartiet i hvert fald har det lille problem så, at de er nødt til at åbne deres politik på en front, som de indtil videre har holdt sådan rimelig lukket.

Hele diskussionen handler nemlig om det forebyggende arbejde inden for sundhedsvæsenet, så vi forhindrer, at der er så mange, der har brug for det. Fordi det er jo rigtigt, som det blev sagt – det sagde jeg også i min ordførertale: Vi kan altså ikke hekse, vi vil ikke hekse på den måde, som nogle måske kunne have lyst til at gøre; det kan vi ikke på nogen måde snakke om. Derfor er den anden vej, at styrke forebyggelsessiden, den gode vej, og der kan hentes meget mere på en meget mere, skal vi sige, rationel måde og økonomisk måde måske også, end bare ved at sige, at nu skal vi se, om vi kan få lokket alle organdonorerne i fælden.

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Ja, der blev stillet to konkrete spørgsmål. Inden da vil jeg sige, at det at være donor og donation er jo at give en gave, når man sådan tænker over det. Det er jo noget, man sådan skal have gjort op med sig selv. Derudover skal man også vide noget om, hvilken gavn den gave kan gøre. Og det er jo så det, vi forsøger at fortælle noget om i de oplysningskampagner, der er.

Jeg kan da erindre, at det ikke er længe siden, vi havde en meget stor kampagne, der også kørte i de fleste aviser og blade, hvor der var meget snak om det. Jeg tror, det har virket. Så kan man jo spørge sig selv: Ville det virke, hvis vi gjorde det juridisk bindende? Det er det, det drejer sig om her og nu.

Så spurgte hr. Kim Mouritsen: Hvis man ser på de tal, vi har, i hvor mange tilfælde er det så, at de pårørende har sagt nej, efter at vedkommende selv har tilmeldt sig Donorregistret? Mange har så været egnede som donorer. Tallet er altså 5, siden hjernedøds-kriteriet blev indført. Og det er ikke nok til, at jeg vil ændre loven.

Så der er den vej med oplysning, og så er det, jeg siger, at der har vi sat de samme penge af som sidste år, og jeg håber da at få tilslutning til det i finansloven.

Men det er jo ikke gjort med en statslig kampagne. Man skal tage fat i skolerne, man skal have fat i ungdomsklubberne, man skal tage fat hos de praktiserende læger, som det blev sagt –

det er et godt sted. Man skal også have amter og kommuner med. På den måde bliver pengene jo fordoblet mange gange, og så kan man få den oplysning ud, som man ønsker.

Det dér med at udlevere til specifikke grupper, f.eks. dem, der får kørekort – jeg kan huske i Indien, da var det ikke en donorfolder, man fik, hvis man fik et kørekort, det var langt mere indgribende over for dem, der fik det.

Men det vil ikke være nødvendigt at gå ned i specifikke grupper, for hvis det viser sig, at de to amter har haft en øget frekvens af tilmeldelse til Donorregistret, ja, så bliver det da husstands-omdelt de andre steder også.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Sundhedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

12) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 55:

Forslag til folketingsbeslutning om, at Rigshospitalet sættes under administration.

Af Jan Køpke Christensen (FP) m.fl.
(Fremsat 5/11 96).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Sundhedsministeren (Yvonne Herløv Andersen):

Dette forslag går i al sin enkelhed ud på, at Rigshospitalet omgående underlægges Sundhedsministeriets administration, og det ligger så altså underforstået i forslaget, at Sundhedsministeriet bedre vil være i stand til at administrere